

О.О. ЛЕОНОВА, здобувач кафедри економіки та фінансів факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків

НЕОФІЦІЙНА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СТАНУ ТА НАПРЯМИ ДЕТІНІЗАЦІЇ

Поширення в Україні такого соціально-економічного явища, як неофіційна економіка, а також обсяги продукції і фінансових ресурсів, які обертаються в цій сфері, являють собою суттєву перешкоду виходу країни на траєкторію вступу до Європейського союзу. Значною проблемою є те, що явище, яке потрібно долати, за своїм визначенням, є не явним, а заходи протидії потребують постійного вдосконалення і адаптації до мінливих економічних умов.

Ключові слова: неофіційна економіка, тіньова економіка, детінізація, легалізація, корупція.

Вступ. Існуючий стан тінізації національної економіки сягнув критичної межі і є загрозливим для економіки. За даними Державного комітету статистики України він дорівнює 20%, а за звітами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – 50% у ВВП у [5]. Внаслідок цього руйнується держава як інституція, відбувається відчуження влади від суспільства, знижується імідж країни, ефективність політичних і судових інститутів, неефективно розподіляються та використовуються державні кошти і ресурси.

Загрозливий характер проблеми неофіційної економіки визнано на загальнодержавному рівні, зокрема в Національній антикорупційній стратегії на 2011-2015 роки зазначається: «Корупція в Україні набула ознак системного явища, яке поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя, все глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення певних цілей. Масштаби поширення корупції загрожують національній безпеці України. Це потребує негайного вжиття системних та послідовних заходів, які мають комплексний характер». В умовах соціально-економічних реформ, які наразі здійснюються в державі, пріоритетними напрямками антикорупційної політики мають стати виявлення та усунення умов, що сприяють або можуть сприяти виникненню корупції, а також запобігання спробам їх створити.

Тому однією з передумов розвитку економічного діалогу між бізнесом і владою та реалізації бізнесом його соціальної відповідальності є детінізація економіки.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Дослідження теоретичних та практичних аспектів існування неофіційної економіки в світі займає значне

місце в роботах Блейдса, Бородюка В., Вейсрода, Воробйова Є., Глінкіної С., Гутмана, Лойзе Н., Кіма М., Корягіної Т.І., Мандибури В.О., Миколаєвої М., Приходько Т., Раскова М., Тимченко Б., Турчинова О.В., Фейга, Фрейя, Шевякова А. та ін.

Між тим, форми прояву неофіційної економіки, наслідки дії та схеми реалізації постійно змінюються, пристосовуючись до нових умов діючого законодавства, а тому актуальним залишається питання виявлення, оцінки стану та визначення заходів подолання даного явища. Адже тільки на цій основі можна створити комплексний організаційно-економічний механізм зниження рівня неофіційної економіки.

Метою дослідження є аналіз та визначення основних напрямів послаблення неофіційної економіки України з залученням міжнародного досвіду.

Постановка проблеми. В науковій літературі неофіційна економіка представлена досить широко. Досліджуються історичне походження, умови та закономірності формування, місце тіньової діяльності підприємств в структурі економіки. Разом з тим, причини, які визначають рівень та динаміку неофіційної економіки не розглядаються в контексті чинників, що можуть вплинути на легалізацію тіньової економіки. До цих чинників належать з одного боку, традиції українського пострадянського чиновництва, з іншого – традиції українських бізнес-структур, які мають коротку історію, вимірювану 20-ма роками періоду формування ринкових відносин.

Вирішення проблеми подолання негативних явищ тіньової економіки потребує нової якості економічних відносин, нових інститутів в суспільстві для пошуку механізмів зменшення її обсягу.

Матеріали досліджень. В зарубіжній і вітчизняній економічній літературі не має не тільки єдиного терміну, який визначає сутність «неофіційної економіки», але й однозначного розуміння даного явища. Відсутність комплексного універсального визначення даного явища призвело до виникнення безлічі термінів, які визначають даний предмет дослідження і відповідно їм безліч різних концепцій, що аналізують його: правових, економічних, соціологічних, статистичних та інше. Термінів, використовуваних при позначенні частини економіки, яка не обліковується в офіційній статистиці, безліч: «неофіційна», «тіньова», «незаконна», «нелегальна», «прихована», «паралельна», «підземна», «фіктивна», «вторинна», «криміногенна» тощо. Існує така класифікація даних термінів:

- англомовні економісти зазвичай використовують – «неофіційна», «підпільна», «прихована» економіка;
- французькі економісти – «підземна», «неформальна» економіка;
- німецькі, російськомовні економісти – «тіньова» економіка у [13].

Наша точка зору знаходиться ближче до дослідження Е. Фейга. Останній у поняття неофіційної економіки включає всю економічну діяльність, яка з будь-яких причин не враховується офіційною статистикою і не потрапляє до валового національного продукту.

Також даному підходу відповідає визначення В. Танзі, згідно з яким до неофіційної економіки відносять виробництво (або дохід), не враховане в офіційній статистиці. Це відноситься до «...доходів не повідомлених, і не виявлених, податковими органами». Таким чином, ухилення від податків вказує на те, що податкові органи виявляють менше доходів, ніж є насправді. Отже «...мається на увазі, що країна багатша, ніж офіційно показує статистика» [11, с. 344].

Неофіційна економіка має різні прояви. Умовно їх можна розділити на три групи.

До першої групи відноситься кримінальна економіка - такі види господарської діяльності, які безпосередньо пов'язані з діяннями, що каліфікуються як злочини згідно з чинним законодавством України: діяльність, що завдає шкоди державі, родині, особистості (виробництво та продаж зброї, наркотиків, торгівля людьми, грабежі, рекет, корупція та ін). Правоохоронні органи повинні здійснювати кримінальне переслідування суб'єктів господарської діяльності, що працюють у цьому секторі, намагаючись поступово звузити чи повністю ліквідувати його.

До другої групи відноситься тіньова економіка - це види діяльності, які можна назвати умовно законними. Такі види діяльності не завдають шкоди державі, родині, особистості, але здійснюється в «тіні», поза правовим регулюванням. Ця діяльність здійснюється «тіньовими підприємцями».

До третьої групи відносяться власні економічні інтереси - це трудова діяльність виробництва продуктів, товарів чи послуг, що замінюють ті, які купуються за гроші в сфері офіційної економіки. Ознаками даної групи неофіційної економіки є продуктивний характер, відсутність обліку, офіційної регламентації, не протиправний характер, відсутність обміну в ринковій і неринковій формах.

Неофіційна економіка виникає унаслідок ряду причин, однією з яких є ведення бізнесу. В табл. 1 представлені дані за 2014 рік щодо можливостей ведення власної справи в Україні по відношенню до її передового рубежу – 189 країн світу. Дані таблиці сформовані на основі джерела «Рейтинг економік – Doing business» у [16].

Таблиця 1 - Простота ведення бізнесу у 2014 році. Результати України по відношенню до 189 країн світу [16]

Тема рейтингу	2014 рік, позиція	2013 рік, позиція	Зміни позиції
Реєстрація підприємств	47	50	↑3
Отримання дозволів на будівництво	41	186	↑145
Підключення до системи електропостачання	172	170	↓2
Реєстрація власності	97	158	↑61
Кредитування	13	24	↑11
Міжнародна торгівля	148	148	Без змін
Захист інвесторів	128	127	↓1

Але порівняно з європейськими країнами, в Україні найгірші умови реалізації підприємницького потенціалу. Однією з головних причин, через яку підприємці змушені ховатися в «тіні», є нестерпність податкового тягаря і намагання подолати різноманітні адміністративні бар'єри, що виникають при здійсненні підприємницької діяльності. Відповідно до даних щорічного звіту Світового банку "Paying Taxes", Україна посідає 174 сходинку зі 175 за простотою сплати податків, їх загальна кількість – 98 платежів різного рівня (наприклад, в Іспанії, Португалії, Великій Британії їх лише 7, у Латвії – 8, в Естонії – 11) у [22]. Слід зазначити, що система оподаткування в Україні не тільки має обтяжливий характер для підприємців, а й суттєво заважає природному переростанню малого бізнесу в середній. Досить часто середні підприємства у своєму прагненні мінімізації податків активно використовують дрібнення як засіб "розвитку" і, відповідно, преференції спрощеної системи оподаткування. Такі адміністративні бар'єри вимагають оптимізації умов ведення бізнесу. Відповідно, замість детінізації економіки, отримуємо зростання рівня неофіційної економіки, який знаходиться поза податковим полем.

Наведені групи учасників неофіційної економіки певною мірою пов'язані між собою щодо об'єктів здійснення економічної діяльності, оскільки вони мають однакові цілі і засоби реалізації такої діяльності. Проте, на думку дослідників Савченко І.Г. та Іорданова А.Є. у [19], ці групи мають істотні відмінності:

- кримінальні структури діють переважно у сфері розподілу і перерозподілу прибутку незаконно привласнюючи частину прибутку шляхом насильства, шантажу і т.п. На відміну від цього, неофіційні підприємці другої групи зазвичай є безпосередніми власниками прибутку, але вони змушені приховувати повний обсяг своїх прибутків поза межами існуючого правового регулювання;

- суб'єкти першої групи зацікавлені в існуванні умов, сприятливих для збільшення неофіційної економіки, таких як заворушення в країні, недієздатна або корумпована влада. І навпаки, суб'єкти другої групи вкрай зацікавлені в покращенні несприятливого соціального середовища, що сприяло б підвищенню якості життя в країні.

Вагоме дослідження було проведене фундаціями Фрідріха Шнайдера (Австрія) і Андреаса Буена (Німеччина). У ньому представлені результати досліджень функціонування неофіційної економіки за період 1999 – 2006 роки у 120 країнах світу, включаючи країни, що розвиваються, країни Східної Європи, Центральної Азії та країни із сталим економічним розвитком – членів ОЕСР (див. рис.1).

%

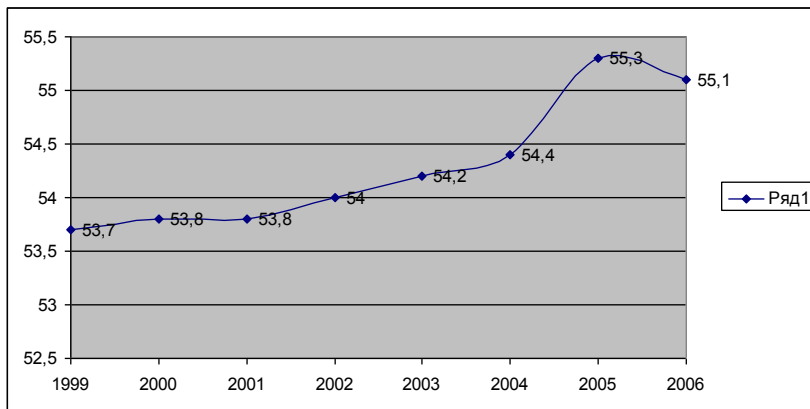

Рис. 1 - Питома вага неофіційної економіки в Україні, % від ВВП (за дослідженнями Ф. Шнайдера) [19]

У період з 1999 по 2006 роки Україна поступалася Грузії щодо масштабів поширеності неофіційної економіки (у табл. 2).

Таблиця 2 - Масштаби неофіційної економіки країн Східної Європи та Центральної Азії за 1999 – 2006 роки, [19]

Країна	Середній відсоток від ВВП, %
1	2
Словацька Республіка	17,2
Чеська Республіка	18
Угорщина	23,4
Польща	26,3
Словенія	26,7
Литва	29,1
Хорватія	33,4
Туреччина	33,9
Албанія	34,1
Болгарія	35,4
Румунія	36,2
Естонія	37,5
Латвія	38,2
Казахстан	43,6
Таджикистан	45,2
Російська Федерація	46,6
Молдавія	48,2
Україна	54,3
Грузія	67,8

Але після Трояндової революції в Грузії відбулися значні економічні та політичні реформи. Враховуючи проміжок часу, багато з досягнень цієї революції вражають. Серед цих досягнень потрібно зазначити і значні обсяги подолання корупції. У Грузії боротьба з корупцією відбувалася в рамках реформи системи освіти, реформи системи правосуддя, економічних реформ, налагодження прозорого та ефективного управління, модернізації системи державної служби. Вважаємо, такі заходи можна запровадити і ввести в дію економічної політики нашої державі.

Результати досліджень. Оцінка розміру неофіційної економіки в Україні, виконана Світовим банком та фондами Фрідріха Шнайдера і Андреаса Буена свідчить про те, що Державний комітет статистики України занижує статистичні показники. Фактично, показники обсягу неофіційної економіки в два рази більше, ніж ті, що офіційно оприлюднені у [2;3]. Цей факт обумовлює необхідність розробки якісних методів виявлення тіньових економічних процесів.

Подолання тіньової економіки та корупції є необхідною умовою входження України до Європейського Союзу. Вирішення проблем корупції, нелегальної міграції та розширення кримінального сектору визначаються Європейською комісією як одні з пріоритетних напрямів співробітництва між ЄС та кандидатами на членство в цій організації.

Останніми досягненнями української влади в цій сфері є прийняття Податкового кодексу, Закону України від 13.01.2011 № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації», Закону України від 07.04.2011 № 3206-17 «Про засади запобігання і протидії корупції».

Але програма заходів щодо легалізації тіньової економіки країни потребує вдосконалення.

З метою сприяння легалізації тіньової економіки України пропонуємо:

- створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу;
- моніторинг офшорних зон;
- вдосконалення податкової системи;
- створення і впровадження прозорої системи податкових пільг;
- оптимізація адміністрування податків;
- розробка механізмів притягнення до юридичної відповідальності недобросовісних платників;
- подолання нелегального ринку праці;
- вдосконалення соціального страхування і зниження фіскального навантаження на фонд оплати праці (в тому числі проведення пенсійної реформи);
- адекватна оплата праці;
- легалізації оплати праці;
- підвищення обізнаності громадскості, забезпечення її впливу на рішення влади;

- державна підтримка інноваційних та інвестиційних проектів у реальному секторі економіки;
- зміцнення системи органів державної влади;
- застосування суворих мір покарання за корупцію і рейдерство;
- мінімізація державного регулювання різних сфер життя;
- забезпечення прозорості реального сектора економіки.

Поряд з загальним поліпшенням підприємницького середовища внаслідок дерегулювання та зниження фіскального навантаження має бути вжито комплекс спеціальних заходів, які стимулюватимуть детінізаційні процеси. Необхідно запровадити на певний перехідний період політику амністії по відношенню до тіншового капіталу некримінального походження через відкриття йому шляхів для легального інвестування.

Висновки. Неофіційна економіка існує у всіх країнах. За даними багатьох дослідників обсяги тіншової економіки України досягають половини ВВП. Величина тіншової економіки є традиційним показником ефективності державної економічної політики. Якщо податкова політика не є ефективною та прозорою, бізнес змушений «ховатися в тінь». Така ситуація спостерігається в Україні в даний час. Таким чином, необхідно уважно досліджувати неофіційну економіку і шукати механізми для зменшення його розміру. Заходи, запропоновані в цій статті, допоможуть послабити явище тіншової економіки ті підвищити ефективність функціонування офіційної економіки.

Реалізація зазначених та інших механізмів щодо подолання детінізації економіки не лише сприятиме формуванню повноцінного ринкового середовища, розвитку економіки, легалізації капіталу, процесу демократизації економіки та суспільства в цілому, а й забезпеченню ефективного розвитку вітчизняного підприємництва.

Список літератури: 1. Бурбело О.А. Детінізація економіки [організаційно-правові проблеми] монографія // О.А. Бурбело, М.М. Калашников. Луганськ РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2008. – 191 с. 2. Варналій З.С. Тіншова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації. // Варналій З.С. – К. – НІСД. – 2006. – 576с. 3. Вінничук І.С. Модель взаємодії легальної та тіншової економік з розширеною економічною структурою суспільства // І.С. Вінничук // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – 2012. - №12 (38). – С.54-59. 4. Вишинська Т.Л. Методичні підходи до ідентифікації тіншової економічної діяльності // Т.Л. Вишинська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». – 2012. - №6 (16). – С.264-269. 5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> 6. Довгаль Е.А. Причини виникнення теневий економіки и направления детенизации / Е.А. Довгаль // «Управління розвитком». – 2013. № 7 (147). – С. 37-39. 7. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>. 8. Каднічанська В.М. Оцінка ризику легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму / В.М. Каднічанська, Т.О. Ромась // «Вісник університету банківської справи Національного банку України». – 2013. - №1 (16). – С. 251-254. 9. Кіржецький Ю.І. Проблема тінізації економіки та її вплив на розвиток регіону // Ю.І. Кіржецький // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. - №1. – С. 243-250. 10. Мандибура В.О. Тіншова економіка як об'єкт системного наукового дослідження \ В.О. Мандибура. – К. – 1998. – 256с. 11. Мельник Т.М. Протидія тінізації у

зовнішньоекономічному секторі України // Т.М. Мельник, Т.Л. Вишинська // Економіка та управління національним господарством. – 2013. - №5 (143). – С. 95-107. **12.** Півікова О.С. Концептуальні підходи та шляхи детенізації економіки України // О.С. Півікова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - № 12 (139). – С. 41-46. **13.** Подмазко О.М. Тіньова економіка: сутність та структура / О.М. Подмазко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. - №1. – С. 148-155. **14.** «Проблеми реформування податкової системи України в трансформаційний період» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vkjournal.ru/doc/386173>. **15.** Расков Н.В. Ненаблюдаемая экономика как потенциальный ресурс развития рыночного хозяйства / Н.В. Расков // Проблемы современной экономики. – 2009. - №2. – С. 99-104. **16.** «Рейтинг економік – Doing business» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://doingbusiness.org/rankings>. **17.** Різник Н.С. Методичні підходи до оцінки тіньової економіки регіону // Н.С. Різник // Економічний форум. – 2012. - №3. – С. 219-231. **18.** Савич І.В. Детенізація економіки: теоретичні надбання та перспективи дослідження // І.В. Савич // Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2013. - №2. – С. 72-76. **19.** Савченко І.Г. Тіньовий сектор економіки України: аналіз стану та напрями детенізації // І.Г. Савченко, А.Є. Іорданов // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. - №3. – С. 107-115. **20.** Цимбалюк І.О., Вишневецька Н.В. «Податкове навантаження, як критерій ефективності ведення податкової політики» [Електронний ресурс] – Режим доступу: esnuir.eeun.edu.ua/bitstream/123456789/832/_/лах.pdf. **21.** Чернявський С.С., Довбаши Р.С. Протидія злочинам, пов'язаним з незаконним відшкодуванням податку на додану вартість. – К. – 2009. – 216с. **22.** Чумакова І.Ю. Ризикоорієнтований підхід у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом // І.Ю. Чумакова, Ю.П. Кравченко // Наукові праці НДФІ. – 2013. - №1 (62). – С. 78-92. **23.** Шарікова О.В. Економічні наслідки тінізації економічної системи // О.В. Шарікова // Економіка. Фінанси. Право. – 2009. - № 1. – С. 3-6.

Bibliography (transliterated): 1. Burbelo O.A. *Detinizatsiya ekonomiky* [orhanizatsiyno-pravovi problemy] monografiya // O.A. Burbelo, M.M. Kalashnykov. Luhans'k RVV LDUVS im. E.O. Didorenka, 2008. – 191 p. **2.** Vamaliy Z.S. *Tin'ova ekonomika: sunist', osoblyvosti ta shlyakhy lehalizatsiyi*. // Vamaliy Z.S. – K. – NISD. – 2006. – 576 p. **3.** Vinnychuk I.S. *Model' vrazymodiyalehal'noyi ta tin'ovoyi ekonomik z rozshyrenoyu ekonomichnoyu strukturoyu suspil'stva* // I.S. Vinnychuk // Vseukrayins'kyy naukovo-vyrobnychyy zhurnal «Innovatsiyna ekonomika». – 2012. - No 12 (38). – P.54-59. **4.** Vyshynska T.L. *Metodychni pidkhody do identyfikatsiyi tin'ovoyi ekonomichnoyi diyal'nosti* // T.L. Vyshynska // Vseukrayins'kyy naukovo-vyrobnychyy zhurnal «Stalyi rozvytok ekonomiky». – 2012. - No 6 (16). – P.264-269. **5.** *Derzhavnyy komitet statystyky Ukrainy* [Web] – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/> **6.** Dohval' E.A. *Prychyny voznyknovenyia tenevoyi ekonomiky u napravlenyia detenyzatsyy* / E.A. Dohval' // «Upravlinnya rozvytkom». – 2013. No 7 (147). – P. 37-39. **7.** *Yedyny veb-portal orhaniv vykonavchoyi vlady Ukrainy* [Web] – Rezhym dostupu: <http://www.kmu.gov.ua>. **8.** Kadnichanska V.M. *Otsinka ryzyku lehalizatsiyi dokhodiv, oderzhanykh zlochnynym shlyakhom, i finansuvannya teroryzmu* / V.M. Kadnichanska, T.O. Romas' // «Visnyk universytetu bankivskoyi spravy Natsional'noho banku Ukrainy». – 2013. - No 1 (16). – P. 251-254. **9.** Kirzhets'kyy Yu.I. *Problema tinizatsiyi ekonomiky ta yiyi vplyv na rozvytok rehionu* // Yu.I. Kirzhets'kyy // Naukovyy visnyk L'vivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. – 2013. - No 1. – P. 243-250. **10.** Mandybura V.O. *Tin'ova ekonomika yak ob'yekt systemnoho naukovoho doslidzhennya* \ V.O. Mandybura. – Kiev – 1998. – 256p. **11.** Mel'nyk T.M. *Protyahyia tinizatsiyi u zovnishn'oeconominoiu sektori Ukrainy* // T.M. Mel'nyk, T.L. Vyshynska // Ekonomika ta upravlinnya natsional'nyh gospodarstvom. – 2013. - No 5 (143). – P. 95-107. **12.** Pivikova O.S. *Kontseptual'ni pidkhody ta shlyakhy detenyzatsiyi ekonomiky Ukrainy* // O.S. Pivikova // Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini. – 2012. - No 12 (139). – P. 41-46. **13.** Podmazko O.M. *Tin'ova ekonomika: sunist' ta struktura* / O.M. Podmazko // Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo. – 2013. - No 1. – P. 148-155. **14.** «*Problemy reformuvannya podatkovoyi systemy Ukrainy v transformatsiynyy period*» [Web] – Rezhym dostupu: <http://vkjournal.ru/doc/386173>. **15.** Raskov N.V. *Nenablyudaemaya ekonomyka kak potentsyal'nyy resurs razvytiya rynochnoho khozyaystva* / N.V. Raskov // Problemy sovremennoy ekonomiky. – 2009. - No 2. – P. 99-104. **16.** «*Reytnh ekonomik – Doing business*» [Web] – Rezhym dostupu: <http://doingbusiness.org/rankings>. **17.** Riznyk N.S. *Metodychni pidkhody do otsinky tin'ovoyi ekonomiky rehionu* // N.S. Riznyk // Ekonomichnyy forum. – 2012. - No 3. – P. 219-231. **18.** Savych I.V. *Detenyzatsiya ekonomiky: teoretychni nadbannya ta perspektivy doslidzhennya* // I.V. Savych // Ekonomika. Problemy ekonomichnoho stanovlennya. – 2013. - No 2. – P. 72-76. **19.** Savchenko I.H. *Tin'ovyy sektor ekonomiky Ukrainy: analiz stanu ta napryamy detinizatsiyi* // I.H. Savchenko, A.Ye.

Jordanov \ Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo. – 2012. - No 3. – P. 107-115. **20.** Tsybalyuk I.O., Vyshnevska N.V. «Podatkove navantazhennya, yak kryteriy efektyvnosti vedennya podatkovoyi polityky» [Web] – Rezhym dostupu: esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/832/.../tax.pdf. **21.** Chernyavskyy S.S., Dovbash R.S. *Protydiya zlochynam, pov'yazanym z nezakonnym vidshkoduvannym podatku na dodanu vartist'.* – Kyiv – 2009. – 216 p. **22.** Chumakova I.Yu. *Ryzykoooriyentovanyu pidkhid u sferi protydyi lehalizatsiyi dokhodiv, otrymannykh zlochynnym shlyakhom* // I.Yu.Chumakova, Yu.P. Kravchenko // Naukovi pratsi NDFI. – 2013. - No 1 (62). – P. 78-92. **23.** Sharikova O.V. *Ekonomichni naslidky tinizatsiyi ekonomichnoyi systemy* // O.V. Sharikova // Ekonomika. Finansy. Pravo. – 2009. - No 1. – P. 3-6.

Надійшла (received) 03.02.2015

УДК657:658.1

М.В. РЕТА, канд. екон. наук, доц. НТУ «ХП»,
Г.О. ПЛЯКА, магістр НТУ «ХП»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто актуальні проблеми формування фінансових результатів в сучасних умовах господарювання. Проведено аналіз різних підходів щодо визначення поняття «фінансові результати», а також проаналізовано методики визначення фінансових результатів, які застосовуються в світовій практиці. Досліджено існуючі теоретичні та практичні підходи до класифікації фінансових результатів у зв'язку зведенням нової форми звіту в Україні. Охарактеризовано порядок та метод визначення фінансового результату та надано пропозиції щодо покращення та підвищення ефективності обліку фінансових результатів.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, доходи, витрати, бухгалтерський облік, Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Вступ. В сучасних умовах господарювання одним з найважливіших показників, що характеризує ефективність фінансової діяльності підприємства є фінансовий результат: прибуток чи збиток. Основною метою діяльності підприємства в умовах глобальних економічних перетворень є одержання максимального прибутку при мінімальних витратах.

Аналізостанніхдосліджень і публікацій. Проблемні питання формування та бухгалтерського обліку фінансових результатів розглядали у своїх працях таких вітчизняних та зарубіжних науковці, зокрема, Ф.Ф. Бутинець, С. О. Левицька, Н. Т. Білуха, С.В. Івахненко, Л.І. Лавріненко, Ю. А. Верига, Н. В. Пошерстник, Г.Г. Кірейцев, С. Ф. Голов, В. В. Сопко, М. Т. Білуха, Є. В. Мних, О. П. Рудановський та ін. Провідні учені внесли вагомий внесок в розвиток обліку фінансових результатів, проте залишається чимало